

Leesverslag leeskring 29 oktober 2021: Het oude land- Dörte Hansen

Eindelijk konden we na een lange coronaperiode met restricties opnieuw samenkomen voor een leeskring! En de opkomst was groot. Simonne Seghers leidde met veel enthousiasme het boek *Het oude land* in.

Het oude land brengt het verhaal van Vera die als kind samen met haar moeder Hildegard het oorlogsgeweld in Oost-Pruisen ontvluchtte en terechtkomt in een oude boerderij in de buurt van Hamburg, het oude land genoemd. De boerin Ida is helemaal niet vriendelijk maar ook niet harteloos. Hildegard zal later trouwen met Ida's zoon Karl die als een wrak is teruggekeerd uit de Oost-Pruisische oorlog en Russische gevangenschap. Hij functioneert niet meer en zal zijn dagen rokend doorbrengen op de bank buiten in de tuin. Hij is heel lief voor Vera en de enige die liefde geeft aan de jonge Vera. Tussen de twee vrouwen botert het niet en als Hildegard de tweehonderd jaar oude eikenkast vervangt door een piano, is de maat vol voor Ida. Zij verhangt zich op de graanzolder. Toch is Hildegard niet tevreden ondanks het feit dat ze het huis nu voor zich heeft en ze zal Karl en Vera achterlaten om in Hamburg te gaan wonen bij een architect van wie ze een kind (Marlene) verwacht. Vera mag af en toe op bezoek komen. Vera studeert af als tandarts maar blijft op de boerderij om te zorgen voor Karl. Het aftakelende huis met de onverzorgde tuin is haar houvast, haar eiland te midden van een woelige zee. Marlene zal later twee kinderen hebben: Anne en Thomas. Beiden zijn net als grootmoeder Ida en moeder Marlene muzikaal getalenteerd. Het super muzikaal talent van Thomas blokkeert het muzikaal talent van Anne die uiteindelijk houtbewerking gaat volgen. Als de man van Anne een minnares heeft, verlaat Anne haar man en zal ze met haar zoontje Leon intrekken bij haar tante Ida. Het klikt tussen hen en Ida heeft zowaar moedergevoelens voor de kleine Leon. Als Ida sterft, geeft Vera aan Marlene een doos met brieven die Ida aan Vera schreef. Daarin staan gegevens over Ida's geboorteland en huis en de tocht van de vluchtelingen door Mazurië naar Duitsland bij temperaturen van min twintig graden. Vera wil niet mee met Marlene die deze plaatsen met eigen ogen wil zien en nu zestig jaar later haar moeder beter wil begrijpen. Vera wil de herinneringen aan de vlucht uit Oost-Pruisen juist vergeten en ze wil niet weg van de boerderij.

Uiteindelijk zal Anne het houtwerk van de vervallen boerderij aanpakken. Vera's vrees dat er erge dingen zullen gebeuren als je iets aan het huis verandert, komen gelukkig niet (meer) uit. Het huis met zijn nachtelijke geluiden en stemmen die de bewoners uit hun slaap houden, stond eindelijk stil. Want dit is een hoofdthema in het boek: Dit huis is mien und doch niet mien.

Er zijn nog heel wat thema's die de auteur behandelt in haar boek: vluchtelingen, relatie dochter en moeder, stedelingen en toeristen versus plattelandsbewoners, oude (pesticiden) en nieuwe (ecologische) visies op fruitkweek.

Simonne vroeg zich af of de personages goed uit de verf kwamen want veel beschrijvingen van hen kreeg je niet en veel zeggen deden ze ook al niet. Toch vonden wij dat geen probleem. De personages leerden we vooral kennen door hun handelingen. Veel emoties tonen ze niet en veel liefde is er ook niet. Hildegard is getekend door de vlucht naar Duitsland vanuit Mazurië in 1945 en tijdens dewelke ze haar bevroren dode kind moest achterlaten. Ze is alles verloren, behalve haar trots. Vera krijgt ook niet veel liefde van haar 'bevroren' moeder. Ze wordt gepest door de kinderen op school maar ze slaat letterlijk terug als men haar "polakkenwicht" noemt. Haar relaties met de meeste mannen beperken zich tot seks. Voor Karl, haar stiefvader, heeft ze wel warme gevoelens. Hij is de enige die echt van haar houdt. Als ze zelf bijna zeventig jaar oud is, zal ze deze getormenteerde oude man die achtervolgd wordt door zijn oorlogsnachtmerries, uit zijn lijden verlossen. Het is een daad van barmhartigheid, geen moord concludeerden we. Voor Heinrich, haar buurjongen en latere buurman, heeft ze ook warme gevoelens. Dit blijkt uit de manier waarop ze hem helpt na de dood van zijn vrouw. Met Anne en Leon ontstaat er ook een warme band. Het einde is ook positief: Vera, Anne, Leon en ook Heinrich voelen zich goed bij elkaar. Het huis stond eindelijk stil.

De stedelingen en ook de toeristen bekijken het plattelandsleven vaak te romantisch en als ze er komen wonen of op bezoek komen zijn ze eerst gecharmeerd door het authentieke leven van de inwoners maar gaandeweg missen ze toch de actie en de cultuur van de stad (zie de familie Burkhard Weisswerth) Tegelijkertijd worden de plattelandsbewoners door hen karikaturaal beschreven. (Denk aan de erfstratenmakers Klaus en Erich Jarck). De plattelandsbewoners op hun beurt kijken soms dan weer spottend naar de toeristen die zich in de luren laten leggen door zagezegde lekkere homemade bio confituur te kopen of naar diegenen die mislukt waren in de stad en op het platteland nog eens een doorstart wilden maken, zoals Burkhard.

Er is ook de tegenstelling tussen de oudere fruitkwekers die met pesticiden werken en de meestal jongere fruitkwekers die ecologisch werken en de breuk die daardoor ontstaat tussen de oudere boer en de zoon. (Heinrich Lühns en zijn zoon)

Sommige lezers vonden het Platduits storend en het werd niet altijd vertaald. Anderen vonden dat juist heel goed want typisch voor de streek en het gaf ook extra couleur locale. De schrijfster gebruikt veel verpersoonlijkingen: de linde schudde de storm uit zijn takken, de rukwinden klampten zich vast in het dak,... . Humor ontbreekt zeker niet al is het best een hard boek. Het tijdsverloop was voor sommigen wat verwarrend en de geschiedenis van de polakken wordt pas op het einde toegelicht. Is dat erg? We vonden van niet, anders werd het weer het zoveelste oorlogsverhaal. Het gaat hier meer om de gevolgen ervan op het leven van deze vluchtelingen of soldaten die de oorlog meemaakten.

Algemene conclusie: een mooi boek, goed geschreven, heel boeiend en rijk aan thema's.

Het deed echt deugd om nog eens samen een boek te bespreken en ideeën uit te wisselen.

Sonja Verheyen